

43

P O K Y N

generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky
ze dne 25. srpna 2014,
o psychologické službě Hasičského záchranného sboru České republiky

Ke sjednocení postupu Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“) při zjišťování osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby u uchazeče o přijetí do služebního poměru ¹⁾ (dále jen „uchazeč“) a u příslušníka HZS ČR ²⁾, při nakládání s osobními údaji a k zabezpečení poskytování posttraumatické péče příslušníkům a občanským zaměstnancům HZS ČR, kteří prožili traumatizující událost v souvislosti s plněním služebních ³⁾ nebo pracovních úkolů, a postupu při psychosociální pomoci osobám zasaženým mimořádnou událostí, se **stanoví**:

ČÁST PRVNÍ

Psychologická pracoviště HZS ČR

Čl. 1

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto pokynu se rozumí:

- a) **traumatizující událostí** zátěžová situace, která může negativně ovlivnit výkon služby příslušníka nebo práci občanského zaměstnance HZS ČR (dále jen „příslušník“ nebo „zaměstnanec“); příkladný výčet traumatizujících událostí, při kterých je poskytována posttraumatická péče, je uveden v příloze č. 2 tohoto pokynu,
- b) **posttraumatickou péčí příslušníkům a zaměstnancům** krizová intervence, kolegiální psychická pomoc a následná péče,
- c) **krizovou intervencí** soubor odborných postupů vedoucích k překonání traumatizující události příslušníka nebo zaměstnance,
- d) **kolegiální psychickou pomocí** soubor jednoduchých laických postupů vedoucích ke zmírnění následků traumatizující události příslušníka nebo zaměstnance,
- e) **následnou péčí** nezbytná opatření k překonání dopadů traumatizující události na příslušníka nebo zaměstnance stanovená psychologem po krizové intervenci,
- f) **týmem posttraumatické péče** (dále jen „TPP“) skupina odborně připravených příslušníků nebo zaměstnanců - členů TPP, doplňovaná v případě potřeby o externí členy (např. zdravotník nebo duchovní), poskytujících kolegiální psychickou pomoc,
- g) **koordinátorem TPP** (dále jen „koordinátor“) odborně vyškolený příslušník, zpravidla psycholog, který řídí činnost TPP (viz čl. 9),
- h) **členem TPP** příslušník nebo zaměstnanec ustanovený v souladu se systemizací služebních (pracovních) míst nebo platnými právními předpisy ⁴⁾ na jakémkoli služebním nebo

¹⁾ § 15 odst. 7 a § 79 odst. 7 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.
§ 1 až 6 vyhlášky č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ § 19 odst. 2 a 6 a § 79 odst. 2, 3 a 7 zákona č. 361/2003 Sb., ve znění zákona č. 530/2005 Sb.
§ 1 až 6 vyhlášky č. 487/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ § 77 odst. 11 písm. l) zákona č. 361/2003 Sb., ve znění zákona č. 530/2005 Sb.

⁴⁾ § 4 zákona č. 361/2003 Sb., ve znění zákona č. 530/2005 Sb., nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění pozdějších předpisů.

pracovním místě, který primárně vykonává činnosti vyplývající z jeho služebního nebo pracovního zařazení, dobrovolně projevil zájem o činnost v TPP a absolvoval příslušnou odbornou přípravu (viz čl. 7 a čl. 14),

- i) **osobou zasaženou mimořádnou událostí** osoba, která prožila traumatizující událost v souvislosti s mimořádnou událostí, která může mít negativní dopad na její psychický stav,
- j) **psychosociální pomocí osobám zasaženým mimořádnou událostí** naplňování potřeb zasažených osob v oblasti tělesné, duševní, duchovní a sociální, a to v souladu s jejich hodnotami v rámci humanitární pomoci a nouzového přežití. Součástí psychosociální pomoci může být první psychická pomoc a krizová intervence. Z časového hlediska rozdělujeme psychosociální pomoc na krátkodobou (v době trvání mimořádné události a několik dní poté), střednědobou (přibližně 5 dní až 3 měsíce po mimořádné události) a dlouhodobou (od 3 měsíců po mimořádné události dále).

Čl. 2

Organizační struktura psychologických pracovišť HZS ČR

(1) Organizační struktura psychologických pracovišť HZS ČR je přímo závislá na rozsahu zabezpečované problematiky a v souladu s obsahem stanovených pracovních činností jsou v jejím rámci zřizovány funkce psychologa a laboranta. Za činnost psychologického pracoviště HZS ČR odpovídá psycholog HZS ČR.

(2) Koncepční, metodickou, školicí, konzultační a kontrolní činnost pro všechna psychologická pracoviště HZS ČR vykonává psychologické pracoviště MV-generálního ředitelství HZS ČR (dále jen „MV-GŘ HZS ČR“). Toto pracoviště je zároveň i supervizním a odvolacím odborným orgánem pro psychologická pracoviště hasičských záchranných sborů krajů (dále jen „HZS kraje“) a psychologické pracoviště Záchranného útvaru HZS ČR (dále jen „ZÚ HZS ČR“).

(3) Psycholog HZS ČR (dále jen „psycholog“) odpovídá za dodržování všech zásad profesní etiky v souladu s Etickým kodexem psychologa HZS ČR (viz příloha č. 1 tohoto pokynu).

(4) Funkci psychologa mohou vykonávat výhradně absolventi jednooborového studia psychologie.

(5) Ke zvýšení odborné úrovně psychologických pracovišť HZS ČR se organizují pravidelné stáže psychologů na odborných pracovištích v oboru působnosti Ministerstva vnitra i na mimorezortních pracovištích v rozsahu nejméně 10 pracovních dnů v roce.

Čl. 3

Činnost psychologických pracovišť HZS ČR

(1) Konkrétní obsahová náplň práce jednotlivých psychologických pracovišť HZS ČR je profilována potřebami MV-GŘ HZS ČR, HZS krajů, ZÚ HZS ČR a jednotek požární ochrany (dále jen „jednotka PO“) v působnosti tohoto pracoviště.

(2) Psychologická pracoviště HZS ČR plní zejména tyto úkoly:

- a) poskytují preventivní psychologické služby hasičům, kteří se zúčastnili zvláště psychicky náročného zásahu, utrpěli zranění při zásahu, eventuálně při zásahu selhali, popř. způsobili dopravní nehodu,
- b) provádí odbornou přípravu příslušníků a členů jednotek PO k poskytování primární pomoci hasičům po traumatizujícím zážitku při zásahu a osobám zasaženým mimořádnou událostí na místě zásahu, tzv. první psychická pomoc,

- c) poskytují sociálně psychologickou podporu jednotlivým pracovištím HZS ČR (zkoumají sociální klima pracovišť, provádějí expertní činnost,
- d) podílejí se na odborné přípravě příslušníků a zaměstnanců,
- e) poskytují v adekvátním rozsahu poradenské služby příslušníkům a zaměstnancům, v případě potřeby i jejich rodinným příslušníkům, přitom mohou spolupracovat se speciálními pracovišti (pedagogicko-psychologické poradny, manželské a předmanželské poradny, psychoterapeutické služby apod.),
- f) provádějí psychologická vyšetření uchazečů o přijetí do služebního, případně pracovního poměru, spolupracují při vytváření regionálního systému náborové a výběrové činnosti,
- g) podle zadání služebního funkcionáře posuzují osobnostní způsobilost při zařazování zaměstnanců do řídicích funkcí,
- h) provádějí psychodiagnostická vyšetření hasičů z povolání ⁵⁾,
- i) na vyžádání provádějí speciálně zaměřená psychologická vyšetření zaměstnanců a vydávají odborné posudky k doplnění podkladů pro personální opatření,
- j) v součinnosti s lékaři posuzují změny pracovní způsobilosti,
- k) spolupracují při řešení mimořádných událostí, které vyžadují psychologickou intervenci,
- l) na vyžádání se účastní výzkumné činnosti, případně participují na úkolech psychologického pracoviště MV-GŘ HZS ČR, které zajišťuje koordinovanou spolupráci mezi jednotlivými psychologickými pracovišti HZS ČR, a mohou provádět vlastní průzkumné sondáže podle potřeb příslušného psychologického pracoviště HZS ČR,
- m) podle zadání mohou spolupracovat se vzdělávacími zařízeními HZS ČR při výběru lektorů a instruktorů pro řízenou praxi, přispívat ke zvyšování jejich odborné kvalifikace, případně se podílet na odborné přípravě příslušníků,
- n) publikují v odborných časopisech, podle potřeby se zúčastňují odborných seminářů a konferencí,
- o) podílejí se na vytváření, koordinaci a školení členů TPP ve své územní působnosti,
- p) podílejí se na zpracování informačních materiálů pro případy ohrožení obyvatelstva a podle potřeby sondují jejich psychologický dopad na veřejnost,
- q) spolupracují s příslušníky úseku ochrany obyvatelstva a krizového řízení na součinnosti s neziskovými organizacemi při přípravě a plnění úkolů v oblasti nouzového přežití obyvatelstva; při této spolupráci se zaměřují zejména na organizaci psychosociální pomoci v rámci IZS,
- r) spolupracují v rámci HZS ČR s příslušníky a zaměstnanci ostatních úseků,
- s) jednou ročně předkládají psychologickému pracovišti MV-GŘ HZS ČR zprávy o plnění úkolů v rámci jimi řízených pracovišť.

ČÁST DRUHÁ

Zjišťování osobnostní způsobilosti a nakládání s osobními údaji

Čl. 4

Zjišťování osobnostní způsobilosti

(1) Zjišťování osobnostní způsobilosti uchazeče nebo příslušníka provádí psycholog na základě písemné žádosti služebního funkcionáře. Ke zjišťování osobnostní způsobilosti (dále jen „psychologické vyšetření“) se využívají psychologická pracoviště HZS ČR s laboratoří, které akredituje MV-GŘ HZS ČR.

⁵⁾ § 37 odst. 2 písm. e) vyhlášky č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění vyhlášky č. 226/2005 Sb.

(2) Cílem psychologického vyšetření je zjištění, zda je komplexní profil uchazeče nebo příslušníka v souladu s osobnostními charakteristikami, které jsou předpokladem pro výkon služby, popř. pro služební místo, na které má být ustanoven ²⁾. Psychodiagnostické postupy psychologického vyšetření uchazečů a příslušníků v rámci HZS ČR vydává v podobě metodické příručky psychologické pracoviště MV-GŘ HZS ČR. Metodická příručka stanovuje podmínky psychodiagnostického vyšetření, aktualizuje a standardizuje metodiku, kritéria pro jednotlivé funkce a pracovní pozice, psychodiagnostické metody, profily funkcí, normy pro přístrojové metody, způsob interpretace výsledků, dokumentaci psychologického vyšetření a osobního spisu a v neposlední řadě materiální vybavení a chod laboratoří psychologických pracovišť HZS ČR.

(3) Před zahájením psychologického vyšetření každý uchazeč nebo příslušník vyplní a podepíše prohlášení, ve kterém podpisem potvrdí, že je schopen absolvovat psychologické vyšetření. Uchazeč současně udělí souhlas se zpracováním a uchováváním osobních údajů v depozitáři psychologického pracoviště HZS ČR.

(4) Psycholog komplexně vyhodnotí výsledky zjišťování osobnostní způsobilosti a zpracuje v listinné podobě 3 stejnopisy závěru, na kterém bude poučení o právech subjektu údajů a postupu při podání návrhu na přezkoumání závěru. Jeden stejnopis závěru poskytne posuzované osobě, druhý zašle služebnímu funkcionáři a třetí ponechá v písemné dokumentaci psychologického pracoviště HZS ČR.

(5) Sdělovat uchazečům nebo příslušníkům výsledky psychologického vyšetření je oprávněn psycholog, který toto vyšetření prováděl. Obsah sdělení je zaměřen na vazby mezi požadavky služby a skutečnostmi zjištěnými při psychologickém vyšetření. Uchazeče navíc seznámí s tím, že pro potřeby HZS ČR se rozšiřují náležitosti závěru o dobu jeho platnosti, která činí 2 roky. O rozhovoru provede psycholog záznam do dokumentace psychologického vyšetření.

Čl. 5

Nakládání s osobními údaji

(1) Osobní údaje získané psychologickým vyšetřením se zpracovávají v souladu s právními předpisy ⁶⁾ po udělení souhlasu uchazeče nebo příslušníka.

(2) Osobní údaje a materiály z psychologického vyšetření uchazeče, který nebyl přijat nebo nenastoupil do služebního poměru, se uchovávají v psychologickém depozitáři po dobu tří let ode dne vyšetření (např. pro posouzení nové žádosti o přijetí). Po uplynutí této doby se zničí dle platných předpisů ⁷⁾.

(3) Pokud uchazeč souhlas neudělí nebo souhlas v průběhu psychologického vyšetření odvolá, a to písemnou formou, osobní údaje zpracovávané psychologickým pracovištěm HZS ČR se neevidují, vyplněné tiskopisy se zničí dle platných předpisů.

(4) Správcem osobních údajů, které uchazeč nebo příslušník poskytl pro účely posouzení jeho osobnostní způsobilosti, je HZS kraje, ZÚ HZS ČR nebo MV-GŘ HZS ČR, na jehož psychologickém pracovišti jsou uvedené osobní údaje, po zaregistrování Úřadem pro ochranu osobních údajů ⁸⁾, vedeny a uloženy.

(5) Anonymizované skóry ze zjišťování osobnostní způsobilosti se zpracovávají pro stanovení norem a jiné vědecké účely.

⁶⁾ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁾ § 16 odst. 6 zákona č. 361/2003 Sb.

⁸⁾ § 16 zákona č. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

(6) Při zrušení psychologického pracoviště HZS ČR nebo v případě neobsazené funkce psychologa na psychologickém pracovišti HZS ČR se veškeré doklady obsahující osobní údaje řádně doplní, uzavřou a uspořádané dle předávacího protokolu se předají psychologickému pracovišti MV-GŘ HZS ČR k případnému dalšímu využití či archivaci dle platných právních předpisů.

(7) Veškerá data ze všech psychologických vyšetření získaná standardním souborem psychologických metod jsou k dispozici psychologickému pracovišti MV-GŘ HZS ČR ke statistickým účelům.

Čl. 6

Postup při přezkumném řízení

(1) Podá-li uchazeč nebo příslušník do 15 dnů po převzetí závěru psychologa návrh na přezkoumání závěru vedoucímu psychologovi, ten tak učiní bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od doručení návrhu.

(2) Při přezkumném řízení se postupuje dle platných předpisů⁹⁾.

ČÁST TŘETÍ

System poskytování posttraumatické péče příslušníkům a zaměstnancům, kteří prožili traumatizující událost v souvislosti s plněním služebních nebo pracovních úkolů a postup při psychosociální pomoci osobám zasaženým mimořádnou událostí

Čl. 7

Jmenování člena TPP a koordinátora

(1) Příslušník nebo zaměstnanec, který se uchází o členství v TPP (dále jen „uchazeč o členství TPP“), předkládá přihlášku k členství v TPP jeho koordinátorovi prostřednictvím svého vedoucího příslušníka nebo vedoucího zaměstnance, který na přihlášce vyjádří své stanovisko k zařazení tohoto uchazeče do TPP.

(2) Uchazeče o členství v TPP do TPP vybírá koordinátor formou strukturovaného rozhovoru. Vybraní uchazeči o členství v TPP musí před zařazením do TPP absolvovat příslušnou odbornou přípravu (viz čl. 14).

(3) Generální ředitel HZS ČR jmenuje:

- a) koordinátora MV-GŘ HZS ČR na návrh ředitele odboru IZS a výkonu služby,
- b) koordinátora HZS kraje a ZÚ HZS ČR na návrh vedoucího psychologa HZS ČR po předchozím souhlasu ředitele HZS příslušného kraje / velitele ZÚ HZS ČR,
- c) člena TPP MV-GŘ HZS ČR na návrh koordinátora MV-GŘ HZS ČR.

(4) Ředitel HZS kraje / velitel ZÚ HZS ČR jmenuje členy TPP HZS kraje / ZÚ HZS ČR na návrh koordinátora HZS kraje / koordinátora ZÚ HZS ČR.

(5) Metodické řízení a odbornou přípravu členů TPP a koordinátorů v rámci celé České republiky garantuje a zajišťuje vedoucí psycholog HZS ČR.

(6) Ředitel odboru integrovaného záchranného systému a výkonu služby MV-GŘ HZS ČR uveřejňuje seznam koordinátorů HZS ČR ve Sbírce interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR.

⁹⁾ § 6 vyhlášky č. 487/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Čl. 8 Úkoly člena TPP

(1) Člen TPP plní zejména tyto úkoly:

- a) poskytuje kolegiální psychickou pomoc příslušníkům nebo zaměstnancům,
- b) informuje koordinátora o poskytnutí kolegiální psychické pomoci nebo o její žádosti, pokud nehrozí nebezpečí z prodlení, případně žádá koordinátora o zajištění pomoci dalších členů TPP,
- c) při mimořádné události na místě zásahu poskytuje na výzvu velitele zásahu nebo jiného přímého nadřízeného psychosociální pomoc osobám zasaženým mimořádnou událostí formou první psychické pomoci.

(2) V případě žádosti o poskytnutí kolegiální psychické pomoci příslušníkem nebo zaměstnancem uvědomí člen TPP o této skutečnosti svého vedoucího příslušníka nebo vedoucího zaměstnance, který jej pro činnost v TPP uvolní, nebrání-li tomu plnění jiných závažných služebních nebo pracovních úkolů.

Čl. 9 Úkoly koordinátora

Koordinátor plní zejména tyto úkoly:

- a) organizuje pravidelnou odbornou přípravu členů TPP,
- b) organizuje spolupráci TPP v rámci své územní příslušnosti a s dalšími odbornými pracovišti (i mimorezortními),
- c) vede evidenci o poskytnuté posttraumatické péči a psychosociální pomoci; přitom se řídí zvláštním právním předpisem ⁶⁾,
- d) aktualizuje seznam členů TPP, kontakty na členy TPP a jejich dosažitelnost, předává uvedené údaje na příslušné operační a informační středisko HZS kraje, v případě ZÚ HZS ČR na pracoviště operativního řízení odřadů (dále jen „KOPIS“),
- e) eviduje materiálně technické zabezpečení TPP (např. reflexní vesta, vybavení zásahového zavazadla, informační brožury) a zajišťuje odborné materiály (např. odborné publikace, knihy, časopisy),
- f) po projednání s příslušnými vedoucími příslušníky nebo vedoucími zaměstnanci předkládá návrhy na jmenování a odvolání členů TPP.

Čl. 10 Zajišťování posttraumatické péče o příslušníky a zaměstnance

(1) Krizovou intervenci provádí, řídí nebo organizuje psycholog např. formou skupinového debriefingu nebo psychoterapeutického rozhovoru.

(2) Kolegiální psychickou pomoc provádí člen TPP sdílením zatěžujících, nadlimitních prožitků např. formou psychické první pomoci nebo defusingu.

(3) Následnou péči provádí a organizuje psycholog sám nebo za podpory členů TPP, případně dalších odborníků, které k následné péči přibral se souhlasem svého vedoucího příslušníka nebo vedoucího zaměstnance.

(4) Při zajišťování posttraumatické péče a psychosociální pomoci se členové TPP, koordinátoři a psychologové řídí odbornými postupy, etickými zásadami a právními normami. Zachovávají mlčenlivost o skutečnostech, které by poškodily či znevýhodnily příslušníka nebo zaměstnance, jemuž byla poskytnuta péče, a v případech, kdy by tím způsobili příslušníkovi nebo zaměstnanci nežádoucí osobní nebo pracovní újmu, také chrání jeho anonymitu.

- (5) O poskytnutí posttraumatické péče je oprávněn požádat příslušník nebo zaměstnanec sám anebo jeho vedoucí, kdykoliv v průběhu nebo po ukončení traumatizující události, a to prostřednictvím psychologa, člena TPP, koordinátora, velitele zásahu nebo operačního důstojníka.
- (6) Posttraumatická péče se příslušníkovi nebo zaměstnanci poskytuje přednostně v době služby nebo v pracovní době.
- (7) Posttraumatická péče se zpravidla poskytuje na pracovišti příslušníka nebo zaměstnance, případně na pracovišti člena TPP, koordinátora nebo psychologa; v odůvodněných případech může být poskytnuta i na jiných místech, např. na místě zásahu, v nemocnici, v bydlišti příslušníka nebo zaměstnance.
- (8) Součástí systému poskytování posttraumatické péče je i Anonymní telefonní linka pomoci v krizi č. 974 834 688, skype: linkapomoci.
- (9) Příslušník nebo zaměstnanec nesmí být znevýhodňován v souvislosti s poskytnutím posttraumatické péče.

Čl. 11

Zajišťování psychosociální pomoci osobám zasaženým mimořádnou událostí

- (1) Velitel zásahu na místě zásahu při jeho řízení uplatňuje dle svých možností psychosociální pomoc osobám zasaženým mimořádnou událostí, zejména s využitím členů TPP, psychologa nebo spolupracujících složek IZS nebo jiných subjektů v oblasti psychosociální pomoci nebo posttraumatické péče, a to dle STČ-12/IZS Typová činnost složek IZS při poskytování psychosociální pomoci.
- (2) Pokud nejsou uvedené osoby nebo subjekty dle odstavce 1 na místě zásahu a situace naléhavě vyžaduje psychosociální pomoc osobám zasaženým mimořádnou událostí, vyžádá si velitel zásahu uvedené osoby nebo subjekty v oblasti psychosociální pomoci osobám zasaženým mimořádnou událostí nebo posttraumatické péče prostřednictvím KOPIS na místo zásahu nebo jiné určené místo, např. místo evakuace. Na přechodnou dobu (do doby příchodu / příjezdu vyžádaných osob nebo subjektů) může vyčlenit některého hasiče pro péči o osoby zasažené mimořádnou událostí; při tom je oprávněn rozhodnout o předání pomůcek pro snížení akutního stresu, zejména dětem (např. Dráček Záchranáček nebo jiná hračka).
- (3) Pokud vyplývají z poskytnuté psychosociální pomoci osobám zasaženým mimořádnou událostí požadavky na humanitární pomoc nebo na prostředky k nouzovému přežití, soustřeďují se na úseku ochrany obyvatelstva nebo na štábu HZS kraje, popř. krizového štábu obce nebo kraje u člena štábu koordinujícího humanitární pomoc a nouzové přežití obyvatelstva (koordinátor humanitární pomoci).

Čl. 12

Materiální a organizační zabezpečení psychosociální pomoci a posttraumatické péče

- (1) Materiálním zabezpečením psychosociální pomoci a posttraumatické péče je zejména zabezpečení dopravy, vyhovujícího místa nebo místnosti pro činnost TPP, event. další specifické podmínky nebo materiál.
- (2) Organizačním zabezpečením psychosociální pomoci a posttraumatické péče je zejména uvolnění člena TPP nebo koordinátora od plnění běžných služebních nebo pracovních povinností, pokud lze jejich plnění zabezpečit jiným způsobem, a to na vyžádání koordinátora nebo psychologa a bez zbytečného odkladu.

(3) Vedoucí služební funkcionář příslušníka nebo vedoucí zaměstnanec zaměstnance, kterému je poskytována posttraumatická péče, zajistí pro něj na žádost člena TPP nebo koordinátora vhodné, jím upřesněné, podmínky.

(4) Posttraumatická péče a psychosociální pomoc se poskytuje příslušníkovi nebo zaměstnanci nebo osobám zasaženým mimořádnou událostí bezplatně.

(5) Pomůcky ke snížení akutního stresu osobám zasaženým mimořádnou událostí, u dětí zejména ve formě hraček, zajišťuje HZS kraje, ZÚ HZS ČR nebo MV-GŘ HZS ČR. Tyto pomůcky mají charakter spotřebního materiálu a je oprávněn je osobám zasaženým mimořádnou událostí vydat příslušník provádějící nebo organizující psychosociální pomoc (viz čl. 11).

Čl. 13

Spolupráce s externími pracovníky

(1) Jednotlivé části psychosociální pomoci a posttraumatické péče mohou na základě určení psychologa nebo koordinátora poskytovat odborníci mimo strukturu HZS ČR (externí pracovníci nebo externí členové TPP). Spolupráce je zpravidla upravena písemnou dohodou s příslušnou organizační složkou HZS ČR, kde se musí také vymežit rozsah poskytované pomoci a ochrana osobnosti příslušníka i zaměstnance.

(2) Pro potřeby psychosociální pomoci o osoby zasažené mimořádnou událostí vytváří HZS kraje a ZÚ HZS ČR prostřednictvím psychologa kontakty na subjekty schopné poskytovat tento druh pomoci, a to s upřesněním forem spolupráce, případně s nimi uzavírá smlouvy o plánované pomoci na vyžádání ¹⁰⁾.

Čl. 14

Odborná příprava uchazečů o členství v TPP a členů TPP

(1) Uchazeči o členství v TPP absolvují před zařazením do TPP odbornou přípravu Posttraumatické péče v rozsahu 40 hodin a odbornou přípravu První psychická pomoc v rozsahu minimálně 20 hodin dle osnov schválených MV-GŘ HZS ČR.

(2) Členové TPP se dále účastní pravidelné odborné přípravy organizované koordinátorem HZS kraje nebo ZÚ HZS ČR, případně vedoucím psychologem HZS ČR, v celkovém rozsahu minimálně 16 hodin v roce.

(3) Členové TPP průběžně zvyšují svoji odbornost, zejména samostudiem, účastí na odborných konferencích, seminářích nebo formou pracovních setkání.

ČÁST ČTVRTÁ

Výkon služby psychologa v operačním řízení

Čl. 15

Povolání psychologa do výkonu služby v operačním řízení

(1) K událostem vyžadujícím psychologickou péči povolává psychologa KOPIS na základě rozhodnutí řídicího důstojníka kraje nebo velitele zásahu, a to zejména v případech závažných mimořádných událostí (viz příloha č. 2 tohoto pokynu). Stejně tak může povolání psychologa

¹⁰⁾ § 21 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

veliteli zásahu nabídnout po vyhodnocení závažnosti události KOPIS. Psychologovi může být nařízen výkon služby v operačním řízení na celém území kraje nebo i mimo něj v rámci mezikrajské pomoci. V případě ústřední koordinace záchranných a likvidačních prací nebo požadavku některého z HZS krajů nad rámec mezikrajské pomoci povolává psychologa OPIS MV-GŘ HZS ČR na základě rozhodnutí řídicího důstojníka MV-GŘ HZS ČR nebo náčelníka štábu MV-GŘ HZS ČR.

(2) Služební funkcionáři, kteří podle odstavce 1 rozhodují o nasazení psychologa, mu mohou nařídit výkon služby jako přesčasovou práci a s vědomím jejich přímého nadřízeného pohotovost na pracovišti nebo pohotovost mimo pracoviště. Pokud byla psychologovi nařízena pohotovost mimo pracoviště, musí se dostavit v mimopracovní době na pracoviště nebo jiné určené místo nejpozději do 120 minut po obdržení výzvy. Za tím účelem každý psycholog v pohotovosti mimo pracoviště sdělí KOPIS místo svého pobytu, dobu potřebnou pro přesun a způsob přepravy na pracoviště.

(3) Pokud je nezbytné organizovat přepravu psychologa na místo události, rozhodne o způsobu přepravy a jejím provedení řídicí důstojník. Psycholog může být dopraven na místo události i v zásahovém vozidle, pokud není plně obsazeno nebo tomu nebrání jiné závažné důvody. V případě výkonu práce mimo územní působnost HZS kraje, u něhož je psycholog zařazen (pokud nestanoví dohoda mezi příslušnými HZS krajů jinak), rozhodne o způsobu přepravy řídicí důstojník MV-GŘ HZS ČR, přičemž dopravu zajistí HZS kraje, u něhož je psycholog zařazen. Při nasazení psychologa v rámci mezinárodní pomoci nebo při ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací stanoví a zajistí způsob dopravy do cílového místa řídicí důstojník MV-GŘ HZS ČR.

Čl. 16

Podřízenost psychologa

(1) Na místě zásahu je psycholog podřízen veliteli zásahu nebo velitelem zásahu určenému nadřízenému (např. náčelník štábu velitele zásahu), kterým oznamuje důležité skutečnosti spojené s poskytováním psychologické péče.

(2) Pokud psycholog nevykonává službu na místě zásahu, je podřízen v případě operačního řízení při aktivním řešení mimořádné události příslušnému řídicímu důstojníkovi (např. řídicí důstojník kraje, řídicí důstojník MV-GŘ HZS ČR) nebo jím určenému nadřízenému (např. náčelník štábu HZS kraje).

(3) Pokud je zřízen štáb HZS kraje, pracuje psycholog poskytující a organizující psychosociální službu obyvatelstvu v rámci skupiny pro nouzové přežití, pokud náčelník štábu HZS kraje nestanoví jinak.

Čl. 17

Nepřítomnost psychologa

V případě nepřítomnosti psychologa ve službě je zastupitelnost řešena dohodou mezi HZS sousedních krajů (mezikrajská pomoc). Není-li takto stanoveno, určí řídicí důstojník MV-GŘ HZS ČR po konzultaci s hlavním psychologem HZS ČR zastupujícího psychologa.

Čl. 18

Zabezpečení výkonu služby psychologa v operačním řízení

(1) Pro zabezpečení výkonu psychologické služby v operačním řízení musí být psycholog vybaven:

- a) osobními ochrannými prostředky v souladu s vnitřním předpisem ¹¹⁾; z hlediska rozsahu poskytování osobních ochranných prostředků ve výhradním užívání se psycholog zařazuje do kategorie I,
- b) mobilním telefonem, popř. také radiostanicí přidělenou na místě zásahu,
- c) dokumentací a pomůckami; psycholog je vybaven zavazadlem, které zpravidla obsahuje níže uvedené pracovní pomůcky a dokumentaci

<i>pro vlastní výkon služby</i>	<i>pro osoby zasažené událostí</i>
1. vizitky	1. příruční lékárnička
2. složku s kontakty na psychology a členy týmu TPP; kontakty na psychology v IZS a týmy pro psychosociální pomoc	2. informační letáky a materiály
3. poznámkový blok, tužka, podložka na psaní	3. kontakty na místa následné pomoci
4. vesta s nápisem „PSYCHOLOG“	4. papírové kapesníky
5. láhev vody	5. hračka pro dítě
6. nůž	6. příkrývka
7. svítlna	

(2) Psycholog, který zajišťuje koordinaci psychosociální pomoci v rámci IZS při zásahu, může být na místě zásahu označen vestou s nápisem „PSYCHOLOG“ ¹²⁾. Vesta se skládá ze dvou dílů tvarovaných stříhem do vesty (oděvu bez rukávů) spojených k sobě pomocí stuhového uzávěru. Celá vesta je lemována šikmým proužkem pro začistění nosného materiálu do lemu. Na vrchu vesty je průkrčník, který je na zadní části ukončen výše než na přední. Vesta nemá žádné zapínání, kromě stuhového uzávěru. Je provedena v reflexní barvě a označena nápisem „PSYCHOLOG“, který je obnitkován. V dolní části vesty jsou po obvodu vesty ve vzdálenosti 5 cm od spodního okraje umístěny dvě reflexní pásy široké 5 cm a vzdálené od sebe 5 cm.

(3) Členové TPP mohou být označeni vestou s nápisem „TÝM POSTTRAUMATICKÉ PÉČE“ podle vnitřního předpisu (viz odstavec 2).

Čl. 19

Závěrečná a zrušovací ustanovení

(1) Seznam členů TPP, včetně kontaktních informací na ně, je příslušníkům a zaměstnancům k dispozici na přístupném místě na stanici, na KOPIS pro potřeby zásahu, u koordinátora a u psychologa.

(2) Zrušuje se:

- a) Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR a náměstka ministra vnitra č. 29/2003, kterým se vydává Statut psychologických pracovišť Hasičského záchranného sboru ČR,

¹¹⁾ Pokyn generálního ředitele ZS ČR č. 38/2014, kterým se stanoví podmínky pro poskytování osobních ochranných prostředků příslušníkům a občanským zaměstnancům HZS ČR.

¹²⁾ Pokyn generálního ředitele ZS ČR č. 42/2014, kterým se upřesňuje označení hasičů při zásahu.

- b) Pokyn generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 32/2006, kterým se stanovují podmínky pro povolávání psychologa Hasičského záchranného sboru ČR do výkonu služby v operačním řízení,
- c) Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 13/2006 ke sjednocení postupu při zjišťování osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v Hasičském záchranném sboru České republiky a při nakládání s osobními údaji,
- d) Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 30/2008, kterým se zřizuje systém poskytování posttraumatické péče příslušníků a občanským zaměstnancům Hasičského záchranného sboru České republiky, kteří prožili traumatizující událost v souvislosti s plněním služebních nebo pracovních úkolů a stanoví se postup při posttraumatické péči o oběti mimořádné události,
- e) Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 31/2008, kterým se zřizuje tým Anonymní telefonní linky pomoci v krizi,
- f) Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 12/2011, kterým se mění Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 13/2006 ke sjednocení postupu při zjišťování osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v Hasičském záchranném sboru České republiky a při nakládání s osobními údaji,
- g) Oznámení generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra uveřejněné ve Sbírce interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 29/2003 ze dne 20. června 2003,
- h) Oznámení generálního ředitele HZS ČR uveřejněné ve Sbírce interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR č. 14/2006 ze dne 18. prosince 2006 a č. 12/2011 ze dne 16. března 2011.

Čl. 20 Účinnost

Tento pokyn nabývá účinnosti dnem vydání.

Čj. MV-30687-2/PO-IZS-2014

Generální ředitel HZS ČR
brig. gen. Ing. Drahoslav Ryba v. r.

Obdrží:
HZS kraje
Záchranný útvar HZS ČR
SOŠ PO a VOŠ PO ve Frýdku-Místku
MV-generální ředitelství HZS ČR

Příloha č. 1
k Pokynu GR HZS ČR č. 43/2014

Etický kodex psychologa HZS ČR

Psychologové jsou zodpovědní za rozvoj své teoretické a praktické znalosti lidského chování a prožívání a za užití těchto znalostí k celkovému prospěchu jedince, organizace a společnosti. Jsou povinni respektovat a chránit základní lidská práva a svobodu projevu a práva na informace v oblasti výzkumu, vzdělávání a publikační činnosti. Podporují také veřejnost ve vytváření informovaných názorů a rozhodnutí týkajících se lidského chování a prožívání. Za těmito účely vykovávají mnoho rolí, jsou diagnostiky, terapeuti, poradci, krizovými interventy, vědeckými pracovníky nebo školiteli. Tento etický kodex stanoví obecné zásady a normy, na kterých psychologové budují svoji teoretickou i praktickou činnost.

1. Obecné zásady práce psychologa

Při poskytování služeb psycholog postupuje v souladu s platnými právními předpisy a interními akty řízení. Přijímá odpovědnost za následky svých činů a vyvíjí úsilí k vhodnému používání svých služeb. Ve všech oblastech psychologické činnosti si psycholog uvědomuje, že nese zejména výraznou sociální zodpovědnost, protože jeho doporučení a profesionální činnost mohou zásadně měnit životy jiných.

Vždy si předem vyjasní se všemi zainteresovanými osobami a činiteli, co očekávají od zadaného úkolu, jak se budou podílet na psychologických zjištěních a jak je budou využívat. Snaží se vyvarovat vztahů, které mohou omezit objektivitu získaných údajů nebo vyvolat konflikt zájmů. Zasahování do prostředí, ve kterém se údaje zjišťují, má být minimální. Psycholog musí zachovávat vůči jakýmkoliv vlivům resistenci a neutrální postoj.

Psycholog vždy akceptuje rozdíly mezi lidmi, které mohou být spojeny s věkem, pohlavím, socioekonomickým a etnickým pozadím. Pokud je potřebné, získá trénink, zkušenost nebo radu, jak zabezpečit kvalifikované služby vztahující se ke zmíněným osobám.

Primárním závazkem psychologa po dobu psychologické činnosti je respektování důvěrnosti informací získaných od osob zapojených do této činnosti. Odhalování takovýchto informací je možné jen se souhlasem příslušné osoby nebo jejího zákonného zástupce, s výjimkou takových mimořádných případů, kdy hrozí bezprostřední ohrožení osoby nebo jiných osob. Princip důvěrnosti není konvencí, která by psychologovi umožňovala porušovat platné právní normy (např. ohlašovací povinnost).

Informace získaná v klinických nebo poradenských vztazích je rozebírána jen za profesionálními účely a jen s osobami jednoznačně spojenými s případem. Při nutnosti zveřejňování informace bez předchozího souhlasu psycholog adekvátně znemožní její identifikaci. Psycholog činí opatření zajišťující důvěrnost ve způsobu ukládání dokumentace a veškeré manipulace s ní.

2. Jednání psychologa s klientem

Psycholog plně informuje klienta o cíli a povaze hodnotícího, terapeutického nebo tréninkového postupu. Při vývoji, publikování a zejména využívání psychologických diagnostických technik, ale i technik výcvikových a terapeutických, psycholog dbá na prospěch klienta a jeho zájmy.

Je si neustále vědom potenciálně vlivného postavení vůči klientům, a proto se vyvaruje zneužívání důvěry a závislosti v obou směrech. Sexuální intimnosti s klienty jsou považovány za neetické. Pokud psycholog souhlasí s poskytováním služeb klientovi na žádost nějakého třetího účastníka, přebírá plnou zodpovědnost i za vyjasnění povahy vztahu účastníků, kterých se to týká.

Psycholog ukončí klinický nebo poradenský vztah po vzájemné dohodě nebo pouze v takovém případě, kdy podobný úkon klienta nepoškodí.

3. Zásady diagnostické činnosti

Psycholog ovládá psychologické diagnostické metody a dokáže provádět jejich volbu kvalifikovaně a na základě předchozí formulace psychologického (diagnostického) problému.

Pokud psycholog poskytuje psychologickou zprávu, pak je povinen dbát na to, aby v ní nebyly nepodložené hypotézy, aby zpráva byla výstižná a nikoliv simplifikující.

Dbá na to, aby psychodiagnostické pomůcky nebyly užívány neoprávněnými osobami. Stejně tak si je psycholog vědom, že jakékoli rozmnožování nebo kopírování psychodiagnostických testů a metod je bez písemného souhlasu vydavatelů s autorskými právy trestné.

Vždy respektuje právo klienta být seznámen s výsledky, interpretacemi a základními informacemi závěrů a doporučení, a činí tak pro klienta srozumitelným způsobem.

4. Zásady výzkumné a publikační činnosti

Psycholog, který jakoukoliv formou prezentuje psychologickou vědu, dbá na úplnost a přesnost prezentací, vyhýbá se senzací, zveličování nebo povrchnosti. Při plánování a přípravě výzkumu psycholog zodpovědně zváží jeho etickou přijatelnost. Prvotním etickým zájmem psychologa (výzkumníka) je zvážit, jakým rizikům bude vystaven účastník nebo účastníci výzkumu.

Metodologické požadavky nějakého výzkumu mohou vyžadovat utajení nebo nepřesné informování účastníků. Psycholog nese odpovědnost za rozhodnutí, zda použije takové techniky a zda je to oprávněné z hlediska budoucí vědecké, vzdělávací nebo aplikační hodnoty. Musí vždy zvážit, zda použití alternativních postupů, které nepoužívají zatajení nebo nepřesné informování, nejsou dostačující nebo vhodnější. Pokud použije metodu obsahující nepřesné informování a zatajování, musí současně zabezpečit, aby se účastníkům poskytlo postačující vysvětlení ihned, jak je to možné.

Psycholog respektuje svobodu jedince odmítnout účast na výzkumu nebo z něj odejít v kterémkoli čase. Pokud existují rizika fyzického nepohodlí, je nutné o tom v předstihu účastníka informovat. Výzkumné postupy, které by byly jen pravděpodobně zapříčinily vážnou nebo trvalou škodu účastníkovi či snížení jeho důstojnosti, nesmí být použity.

5. Jednání psychologa v pracovních vztazích

Psycholog, který vykonává supervizní činnost, přijímá závazek podporovat a rozvíjet další profesionální růst takových jedinců. Takový psycholog nese odpovědnost za úroveň práce vedených psychologů a pomocného personálu.

Pokud se psycholog dozví o porušování etiky jiným kolegou psychologem, který takové činnosti nezanechá ani po opakovaném vyzvání, obrátí se na psychologické pracoviště MV-GŘ HZS ČR. V případě, že požadavky nějakého orgánu, organizace nebo nadřízeného vyžadují od psychologa, aby porušil etické principy, je psycholog povinen vyjasnit povahu

konfliktu mezi požadavky a těmito principy. Informuje o tom všechny účastníky, především pak o své etické zodpovědnosti, a vykoná přiměřené kroky. Garantem i arbitrem v těchto případech je opět psychologické pracoviště MV-GŘ HZS ČR, ve vhodných případech spolupracující s etickou a stavovskou komisí Českomoravské psychologické společnosti.

Při nerespektování zásad obsažených v tomto kodexu se psycholog vystavuje nebezpečí kázeňských trestů dle platných právních předpisů upravujících pracovní vztahy v oblasti porušování pracovní kázně a disciplíny.

Při jakékoliv aktivitě na veřejnosti dbá psycholog dobrého jména oboru, který reprezentuje, stejně tak jako HZS ČR. Přijetí funkce psychologa současně znamená, že se psycholog identifikuje se základním zaměřením a principy HZS ČR.

Příloha č. 2
k Pokynu GŘ HZS ČR č. 43/2014

**Traumatizující události, při kterých je nabízena
 posttraumatická péče a psychosociální pomoc**

<p>Příslušník, zaměstnanec nebo osoba zasažená mimořádnou událostí zažije</p>	<p>Příslušník, zaměstnanec nebo osoba zasažená mimořádnou událostí způsobí</p>
<p>úmrtí nebo těžké poranění jiných osob jako přímý svědek události (především u dětí nebo kolegů) např.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ obzvlášť tragické události ☐ nehody s množstvím obětí ☐ extrémně vypadající oběti ☐ úmrtí nebo poranění dětí, příbuzných nebo kolegů ☐ katastrofy ☐ svědek sebevraždy ☐ selhání záchrané mise“ ☐ událost spojenou s činností v USAR odřadu ☐ přehřátí, poleptání, popálení ☐ záření, intoxikace ☐ infekce ☐ sesypání, zavalení 	<p>úmrtí, těžké zranění někoho jiného nebo škodu velkého rozsahu např. v důsledku</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ chybného pracovního postupu ☐ chybného rozhodnutí ☐ opravní nehody